

Vestby 16. september 2021

Dette brevet sendes på vegne av Vestby Turlag DNT OO og Naturvernforbundet Follo-Moss.

Uttalelse til

Planprogram Vestby kommuneplan 2023-2034

Vi ber om at natur, miljø og klima inkluderes som et eget satsingsområde. Vi står midt i en natur- og klimakrise, og vektlegging av natur, klima og miljø bør derfor være gjennomgående i alle de prioriterte satsingsområdene i kommuneplanen. Videre anbefaler vi kommunen å føre arealregnskap og ha som ambisjon å bli arealnøytral da arealendringer er den største trusselen for naturen. For å drive god natur- og friluftslivsforvaltning trenger man kunnskap. Vi ber kommunen inkludere naturkartlegging av dårlig kartlagte områder i planprogrammet, inkludere prosjektet Friluftslivets ferdselsårer og rullere kunnskapsgrunnlaget for kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder regelmessig. Videre ber vi kommunen ta ansvar for å verne skogområder, spesielt eldre skog, for å ta vare på det biologiske mangfoldet. Vi anbefaler kommunen å synliggjøre Vestbys flotte muligheter for utøvelse av friluftsliv for befolkningen. I tillegg håper vi Vestby kommune utnytter virkemidlene i kommuneplanens arealdel for å sikre Vestbys verdifulle natur- og friluftslivsområder.

Vi er sterkt opptatt av å ta vare på naturgrunnlaget i Vestby kommune, samt fremme et allment tilgjengelig friluftsliv. Vi takker for utsatt frist til å komme med innspill.

To store kriser preger verden i dag – klimakrisen og naturkrisen. Den største trusselen er arealendringer. Inngrepene gjøres stykkevis og delt, og medfører at både naturmangfoldet og friluftslivet settes på prøve. For å stanse tapet av naturmangfold, samt bremse den globale oppvarmingen, må forbruket av areal stoppes. **Ivaretagelse av naturen er grunnlaget for et bærekraftig samfunn.** Naturen renser vannet og lufta, produserer oksygen, sikrer pollinering av planter, resirkulerer næring, binder jordsmonnet, lagrer karbon, beskytter mot erosjon og er viktig for overvannshåndtering og flomdemping. Naturen er rekreasjonssted og områder hvor befolkningen driver med aktivitet. Stedegen natur gir store og små samfunn stedsidentitet. Vi savner et punkt for biologisk mangfold i planprogrammet.

Under vil vi gi kommentarer på kapitlene i planprogrammet for Vestbys kommuneplan.

Overordnede føringer

Det er veldig bra at FNs bærekraftsmål legges til grunn. Som nevnt over er ivaretagelse av naturen grunnlaget for et bærekraftig samfunn. Vi er derfor veldig glade for at FNs bærekraftsmål skal være en viktig del av planarbeidet til Vestby og at bærekraftsmålene innarbeides i kommuneplanens samfunnsdel.

Vi mener det er viktig at **bærekraftsmålene for biosfæren – naturen, klimaet og miljøet - kommer tydelig fram.** Disse må ligge til grunn for at vi skal kunne nå de andre målene for samfunn og økonomi, slik det godt illustreres i figuren fra Stockholm Resilience Centre (figur 1).

Vi mener hensynet til klima og miljø må være gjennomgående i alle kommunens planer og aktiviteter. Dette må få konsekvenser for den praktiske politikken også.

Utviklingstrekk og utfordringer

Folkehelse

Det er også viktig å fokusere på å få alle aldersgrupper til et mer aktivt liv. På den måten unngås eller forsinkes mange aldersrelaterte sykdommer. Det enkleste tiltaket er å legge forholdene til rette for det enkle og nære friluftslivet. Helsemyndighetene kommer med stadig tall som viser hvor mye dette kan bety for den enkelte og til slutt for kommuneøkonomien. Det krever **en aktiv innsats** fra kommunen, men det kan gi store innsparinger for relativt små beløp sammenlignet med f.eks. en sykehjemsplass.

Vestby Turlag gjennomfører turer i nærområdene med leder to ganger i uka det meste av året. I tillegg kommer lange søndagsturer, pilegrimsmarsj og kyststimaraton. Turlaget har laget en rekke turbeskrivelser og turvideoer som kan lastes ned fra kommunens kartportal. Samlet er det en betydelig satsing på å få flest mulig ut i naturen.

Boligvekst utenfor Vestby sentrum

Fortsatt bygges det for mye utenfor Vestby sentrum i forhold til kommuneplanen. Vi forventer at forholdstallet justeres i tråd med dette og at det ikke etableres nye boligområder utenfor sentrum. Mye av boligbyggingen her bør komme som fortetting av eksisterende bebyggelse og omregulering fra hytte til bolig. 80/20 regelen beholdes som i dag.

Det innebærer at boligprosjektene foreslått på Liabråten i Son ikke realiseres og at Strandsåsen i Hvitsten tas ut.

Næringsutvikling

Kommunen har gjennomført en aktiv og vellykket næringspolitikk. Dessverre vil den planlagte utvidelse av næringsparken mot øst medføre tap av artsmangfold. Biologene som har vært involvert i den nye dammen og flytteprosessen av dammen advarer mot en ny flytting. Fra å være en av Norges mest vellykkede amfibiedammer, står vi med ny flytting i fare for at det ender dårlig for det biologiske mangfoldet. Og dette står i motstrid til de fine intensjonene i innledningen av dokumentet.

Forslag til ny næringspark på Grimsrud i Son er akseptabel så lenge dyrket jord på Storjordet på Sletta trekkes ut av planene. Et godt alternativ til plassering av næringsområdet kan være på det tidligere deponiareale litt lenger NØ på Grimsrud. Her er det mulig å føre en tilførselsvei ned til rundkjøring vest for E6.

Bylterudmåsan massedeponi må tilbakeføres til LNF område slik planen opprinnelig er. Det gjelder også andre massedeponier i kommunen.

Natur- og friluftsområder

For å sikre eksisterende turveier, turstier, skiløyper, ridestier, sykkelstier, barnetråkk etc. bør disse få et eget kartlag i plankartene, slik at utbyggere og andre aktører kan ta hensyn til disse i forbindelse med utbygging og andre tiltak. På den måten kan en sikre flest mulig tilgang til nærturområdene ved endring i reguleringsplanene.

Det er **ikke** en overmerking i noen friluftsområder, det er en påstand som må dokumenteres. I arbeidet med turstier har vi lagt stor vekt på å merke enkelte stier i samarbeid med grunneierne. Merkehåndboka har vært fulgt nøye. De fleste nærturområdene er etablert og i hyppig bruk. Det mangler noen turstier i Mossemarka, Vestby nord og Pepperstad syd og vest. I tillegg mangler det enkelte turstier som binder de ulike områdene sammen. Kyststien og Pilegrimsleden bør legges om der det er mulig å få til bedre traséer i marka i stedet for langs vei.

Vestby Turlag har kartlagt og dokumentert alle friluftstårer i kommunen og oppdaterer jevnlig kommunal og nasjonale kartdatabaser.

Naturvernforbundet har registrert forurensing fra **skytebanen på Ødemørk**, med avrenning til Kambobekken. Videre har de forsøkt å få økt fokus på privatisering av strandsona. Særlig ille er det mellom Hulvik og Bølnes. Her vil det vært en fordel for alle å tilrettelegge en turrute for å kanalisere trafikken mellom Krokstrand og Hulvika.

Opprensing av vannveier ved sanering av avløp, overvannsproblemer og avrenning fra landbruk tas tak i, ambisjoner om å få Kjennstjernet som både bade og fiskevann i perioden. Det må bli større fokus på Oslofjorden i samarbeid med andre kommuner rundt fjorden for å få livet tilbake.

Kommunen innarbeider prinsippet om arealnøytralitet i planarbeidet, det skal gjelde både naturområder og dyrket mark. Akkurat som for dyrket mark skal det være en nullvisjon for nedbygging av naturområder.

Opprensing av vannveier ved sanering av avløp, overvannsproblemer og overgjødsling/avrenning fra landbruk må reduseres ytterligere. Det bør utføres flere kontroller av overvann fra landbruket for å få mer kunnskap om dette forurensningsproblemet. SFR er i gang med givere

SFR leverer bra på de kravene de har og planer om biogassreaktorer for å fjerne 2/3 nitrogen og bioest er viktig for å redde Oslofjorden og skape kortreist gjødsel til landbruket. Forskningsprosjekt med NMBU støttet av Viken er også viktig og knytter opp forskningsmiljøer mot kommunens egen rensesstasjon. Bra!

Skog. Skogen huser 60% av Norges kartlagte arter og 48% av Norges truede arter lever i skog. Vi ber derfor Vestby kommune om å ta et selvstendig ansvar for å verne skogområder, spesielt eldre skog, for å ta vare på det biologiske mangfoldet.

Arealbruk, arealregnskap og arealnøytralitet. Det er arealendringer som hovedsakelig truer natur- og friluftslivsverdiene, da særlig bit for bit-utbyggingen som samlet sett beslaglegger og splitter opp naturområdene. Kommunenes arealplanlegging er den mest avgjørende faktoren for å ivareta naturverdier, friluftsliv, kulturmiljø og landskap. Det hviler derfor et stort ansvar på kommunenes politikere og administrasjoner for å ivareta naturen og muligheten for å bruke denne. Hensynet til naturen må gjenspeiles i arealbruken. **Vi anbefaler derfor kommunen å føre arealregnskap og ha som ambisjon å bli arealnøytral.**

Dette går for eksempel ut på at man gjør en kunnskapsbasert vurdering av hvilke naturtyper det ikke skal være rom for å bygge ned mer av i kommunen. Videre ber vi kommunen sørge for at arealbruken blir avklart gjennom planprosesser, og at dispensasjonspraksis ikke forringer dette. Det betyr også at man primært bør fortette der det skal bygges boliger, nærings- og industribygg osv., og der natur tas i bruk må den kompenseres ved å restaurere nedbygd/ødelagt natur.

Friluftsliv som kilde til livskvalitet. Opphold og fysisk aktivitet i naturen gir bedre folkehelse, både fysisk og mentalt. Friluftsliv er integrering og sosial utjevning i praksis. Det er gratis, har ingen alderskrav og kan gjennomføres uten mye utstyr. Friluftsliv gjennom opphold i naturen, turgåing, fiske, jakt og annen høsting er lavterskeltiltak som det er enkelt å tilrettelegge for.

Vi anbefaler kommunen å synliggjøre Vestbys muligheter for utøvelse av friluftsliv.

Det er viktig også å legge forholdene til rette for folk som av ulike årsaker har problemer med å bevege seg i naturen og grupper som ikke har nok kunnskap om å komme seg ut i naturen. Det er store helsegevinster og dermed store midler å spare på både legge forholdene til rette for dem som ikke bruker naturen som arena i dag. Målrettede tiltak og informasjon må også på plass.

Hvordan kan kommunen bidra til å inkludere flere til et godt friluftsliv?

Friluftsliv er også et godt virkemiddel for kommunens satsingsområder som f.eks. barn, unge og fritid. Man kommer langt med informasjon og veiledning på kommunens nettsider, til skoler, barnehager og folk flest. Les mer hos Miljøstatus, Norsk Friluftsliv og Viken fylkeskommune. Det er gode muligheter til å drive friluftsliv i Vestby.

De bør bli mye mer brukervennlige og inneholde informasjon om hva kommunen gjør for å ivareta naturverdier og friluftsliv. Det bør også framgå hvilke typer natur- og friluftsliv som finnes i kommunen slik at kommunens befolkning kan benytte seg av dette og samt delta i medvirkningsprosesser.

Som nevnt er kommunenes arealplanlegging den mest avgjørende faktoren for å ivareta naturverdier, friluftsliv, kulturmiljø og landskap. Vi håper Vestby kommune bruker virkemidlene i kommuneplanens arealdel til å sikre Vestbys verdifulle naturområder, grøntområder, grønne korridorer, grønne lunger og hundremetersskoger, deriblant

- **sørge for at natur- og friluftslivsverdiene blir sikret gjennom arealdelens bestemmelser**, f.eks. angående mye brukte turområder, tilgang til naturområder fra bolig samt vassdrag og kantsoner langs vassdrag
- **innlemme vannmiljøhensyn** via arealformål og gi bestemmelser og retningslinjer for å beskytte vannmiljøet i kommunen
- sette søkelys på grøntområder og sammenhengende turveisystem fra sentrum og ut til marka, og **iverksette prosjektet Friluftslivets ferdssåre**¹⁴ i planprogrammet som tiltak for å ivareta disse kvalitetene
- ivareta friluftsområdene identifisert gjennom prosjektet «**Kartlegging og verdsetting av friluftsområder**» og oppdatere denne kartleggingen jevnlig
- vurdere etablering av forskjellige **hensynssoner for naturmiljø i viktige økologiske funksjonsområder**. Dette kan være hekkeplasser eller mindre leveområder for forskjellige arter som stadig blir færre. Det kan være enkle ting som at vegetasjon skjærer vannforekomster fra boligbebyggelse, eller at kantvegetasjon langs vei og sti må få bestå som skjerm. Dette er som regel lovregulert i forskjellig lovverk, men vi ser dessverre til stadighet at kantsoner hogges uten at det får konsekvenser for tiltakshaverne.
- **tillegge prinsippet om samlet belastning i naturmangfoldloven §10 større vekt** i konsekvensutredninger, slik at bl.a. arter og naturtyper ses i en større sammenheng. Kommuner i Norge scorer dårlig på praktisering av naturmangfoldlovens §10 Samlet belastning.

Vurdering av arealinnspill. Vi håper at kommunen vil vurdere arealinnspillene med tanke på lokalisering og transport, natur-, landbruks-, friluftsliv- og kulturverdier, konsekvenser for klimagassutslipp ved endringer av arealformål og behov og konsekvens av ny infrastruktur i tilknytning til arealformålet.

Samarbeidet med frivillige organisasjoner kan bare bli bedre. Vi oppfordrer til å etablere en fast møteplass og invitere frivillige lag og foreninger til dialog to ganger hvert år. På den måten kan en få til reelt samarbeid til beste for friluftsliv, natur og folkehelse.

Kulturminnevern

Det er en rekke kulturminner i marka hvor vi sammen med Vestby Historielag forsøker å få til en kartlegging med tilhørende skilting og bekrivelser i LokalWiki. Sammen forsøker vi å få til nærturer som introduserer folk til disse kulturhistoriske stendene.

På Tørfest er vi sammen med historielaget i gang med et prosjekt som skal ta vare på de mange kulturminnene her ved regelmessig skjøtsel. Dette er også et område med stort biologisk mangfold. Her startes også opp et spennende prosjekt for kartlegging av hvordan skogbruket best bør drives for å sikre størst mulig biomangfold og mest mulig lagring av karbon i jordsmonn og trær.

Klima og energi

Kommunen bør informere godt om hvilke energiltak som kan gjøre i forhold til boligbygging og industribygg ut over det som er lovpålagt.

Mye tyder på at dagens flatehogst reduserer det biologiske mangfoldet og derigjennom gir større utslipp av karbon. Kommunen bør løpende oppdatere seg på nyere forskning og legge føringer ovenfor skogbrukssjefen slik at alternative driftsformer kan bli et godt alternativ. Det vil også legge forholdene bedre til rette for et aktivt friluftsliv, som ofte sliter med resultatene etter flatehogst.

Mobilitet

Det skjer mye på mobilitet når det gjelder kollektivtransport. Interessant for Vestby kan være å delta i et av forsøkene med førerløse, elektrisk småbusser som både kan kjøre rutetrafikk og ta enkeltturer etter behov (anrop). Her går utviklingen veldig raskt. Det vil være et godt bidrag til at flere kan bruke kollektive transportmidler. Alle kommunale innkjøp av mobilt materiell bør baseres på batteridrift så langt det er mulig.

Delingsbiler, delingssykler, sparkesykler

- I Ski har man reservert mange parkeringsplasser på stasjonen for delingsbiler. Hva med å gjøre tilsvarende på Sonsveien og i Vestby
- I Halden har man leaset en flåte med elektriske biler av ulike typer (små, store, varebiler etc) som benyttes av kommunen på dagtid og som gjøres tilgjengelig for innbyggerne på ettermiddag og i helger. Dette er et svært populært tilbud som er blitt kopiert av mange kommuner.

On-demand transport tilbud

- Hva med å innføre et aldersvennlig transporttilbud slik som Ruter har gjort i Oslo og som kan vise til stor suksess i rapport fra TØI. De eldre blir mer selvstendige og kan bo lenger hjemme. Dersom man også er åpne for at bilene kan ta med seg store og små varer som er handlet i butikkene så vil det gjøre hverdagen mye enklere og sørge for at man kommer seg ut
- On-demand transport tilbud som utvidelse av eksisterende transport og som gjerne også er inkludert i et litt dyrere månedskort for familier kan også være en god avlastning for foreldre som kjører i skytteltrafikk mellom ulike aktiviteter. Da kan ungdommen komme til jobb og aktiviteter på en effektiv måte både trygt og selvstendig.

Innhold arealdel

Manglende kulepunkter under plankartet:

- Barnetråkk må registreres
- Turveier for bevegelseshemmede
- Urban skilting til turområder
- Informasjonstavler i sentrum, kollektivknutepunkt, friområder og P-plasser.